

Het piratenleven onthuld

18de eeuw

De werkelijkheid achter de mythe

Het piratenleven onthuld

18de eeuw

De werkelijkheid achter de mythe

Met statige biografieën en een volledige ontmaskering van de
piratenmythe

Gaëtan Algoet

Colofon

Titel: *Het piratenleven onthuld - 18de eeuw – De werkelijkheid achter de mythe.*

Samenstelling, vertaling en redactie: Gaëtan Algoet

Historische reconstructie: op basis van primaire en secundaire bronnen

Illustraties en beeldmateriaal: zie beeldverantwoording

Vormgeving: auteur

Taal: Nederlands

Eerste uitgave: 2026

Revisie: 1.0

Website: <https://www.GaetanAlgoet.eu>

Contact / Errata: GaetanAlgoet@hotmail.com

Volg de auteur: [@GaetanAlgoet](#) (Twitter / X)

Juridische verklaring

Dit boek is samengesteld op basis van historische primaire bronnen, aangevuld met erkende moderne historiografie. De teksten zijn vertaald, samengebracht en waar nodig van context voorzien door de auteur.

Hoewel uiterste zorg is besteed aan historische nauwkeurigheid, weerspiegelen de oorspronkelijke bronnen onvermijdelijk de perspectieven, vooroordelen en wereldbeelden van hun tijd. De auteur aanvaardt geen aansprakelijkheid voor interpretaties die losstaan van deze context.

Dit werk heeft geen intentionele politieke, ideologische of morele agenda en beoogt geen verheerlijking of vergoelijking van historische gebeurtenissen. Het doel is documentatie, duiding en toegankelijkheid van vroegmoderne bronnen.

Auteursverantwoordelijkheid

De auteur draagt de verantwoordelijkheid voor de selectie, vertaling en samenstelling van de teksten. Eventuele fouten of onnauwkeurigheden in interpretatie of redactie berusten uitsluitend bij de auteur. .

Beeldverantwoording

De in dit boek opgenomen afbeeldingen zijn gebaseerd op historische prenten, gravures, kaarten en hedendaagse digitale reconstructies. Zij dienen ter illustratie van historische context en narratief en mogen niet worden opgevat als letterlijke ooggetuigenverslagen.

Historische prenten weerspiegelen Europese interpretaties uit hun tijd en bevatten mogelijk symbolische, ideologische of propagandistische elementen. Digitale bewerkingen zijn uitgevoerd om de leesbaarheid en samenhang te verbeteren, zonder aanspraak te maken op absolute historische exactheid.

Bronnenverantwoording

De oorspronkelijke bronnen zijn geschreven door Europese tijdgenoten en vertegenwoordigen voornamelijk koloniale perspectieven. Inheemse stemmen zijn slechts indirect overgeleverd. Waar mogelijk is kritische duiding toegevoegd via voetnoten.

Auteursrecht

© 2026 Gaëtan Algoet

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur, behoudens de wettelijk toegestane uitzonderingen.

Samenvatting

Het piratenleven onthuld – 18de eeuw. De werkelijkheid achter de mythe reconstrueert de opkomst, bloei en ondergang van de Atlantische piraterij tijdens haar meest explosieve fase: de periode tussen circa 1680 en 1726.

Het werk opent met de overgang van de zeventiende-eeuwse boekaniers naar de georganiseerde piratenkapiteins van de achttiende eeuw. Aan de hand van het ooggetuigenverslag van Basil Ringrose wordt de Caribische piratenoorlog in haar oorspronkelijke context geplaatst: een grensconflict tussen imperia, gevoerd door maritieme opportunisten die opereerden tussen kapersbrief en rebellie.

Daarna volgen statige biografieën van de meest invloedrijke figuren van de Gouden Eeuw van de Piraterij. Onder hen bevinden zich:

William Kidd

Edward Thatch

Charles Vane

Jack Rackham

Mary Read

Anne Bonny

Howel Davis

Bartholomew Roberts

Stede Bonnet

Hun levens worden niet geromantiseerd maar historisch ontleed: hun schepen, tactieken, interne scheepscodes, economische motieven, geweldspraktijken en

hun verhouding tot slavernij, koloniale handel en Atlantische machtsstructuren worden zorgvuldig gereconstrueerd.

Een afzonderlijk deel behandelt de maritieme technologie van de piraten — van sloep tot fregat — evenals iconische vaartuigen zoals de Royal Fortune en de Whydah Galley, en analyseert de vlaggen en symboliek die later zouden uitgroeien tot universele pirateniconografie.

Het slotdeel ontmantelt systematisch de piratenmythe. De ooglap, het houten been, de begraven schat, de eeuwige fles rum en de theatrale stem blijken producten van negentiende- en twintigste-eeuwse literatuur en film. Figuren als Long John Silver en Jack Sparrow worden geplaatst tegenover hun historische tegenhangers, waarbij duidelijk wordt hoe fictie de herinnering aan de werkelijkheid heeft overschreven.

Dit boek vormt daarmee niet enkel een biografische bundel, maar een integraal referentiewerk over de vroegmoderne piraterij in de Atlantische wereld.

Voorwoord

De piratenliteratuur van de zeventiende en achttiende eeuw is geen homogeen corpus, maar een gelaagde traditie van kronieken, pamfletten, procesverslagen en latere uitbreidingen. Ooggetuigen zoals Alexandre Exquemelin en maritieme waarnemers als William Dampier leverden beschrijvingen die later door uitgevers werden aangevuld met nieuwe biografieën en sensationele elementen.

Door herdrukken en vertalingen ontstond een groeiend geheel waarin oorspronkelijke getuigenissen en latere interpretaties zich vermengden. Deze uitgave tracht dat complexe materiaal opnieuw te ordenen. De oorspronkelijke kernteksten worden gerespecteerd, maar geplaatst binnen een moderne historiografische context.

Waar de vroegmoderne auteur beschrijft, analyseert deze editie. Waar de kroniek moraliseert, contextualiseert deze reconstructie.

Het doel is geen romantisering, noch ontluistering omwille van sensatie, maar historische helderheid.

Gaëtan Algoet

Inleiding

De achttiende eeuw markeert het moment waarop piraterij uitgroeide van een randfenomeen tot een geopolitieke crisis. Wat begon als particuliere oorlogsvoering tegen het Spaanse rijk, evolueerde tot een transnationaal netwerk van zelfstandige kapiteins die zich onttrokken aan elke vlag.

De mannen — en uitzonderlijk ook vrouwen — die in deze periode onder de zwarte vlag voeren, waren geen folklorefiguren maar maritieme professionals. Velen hadden gediend in oorlogsvloten of koopvaardijsschepen tijdens de Spaanse Successieoorlog. Toen vrede hun werk ontnam, kozen sommigen voor autonomie op zee.

Hun wereld was hard en rationeel georganiseerd. Bemanningen sloten contracten, verdeelden buit volgens vaste aandelen, verkozen hun kapitein en konden hem afzetten. Piraterij was geen chaos, maar een alternatieve orde binnen de gewelddadige Atlantische economie.

Dit boek brengt hun wereld terug naar haar historische proporties. Het scheidt archief van legende en herstelt de piraten tot wat zij werkelijk waren: actoren in een imperiale machtsstrijd, gevormd door handel, slavernij, oorlog en overleving.

Dankwoord

Dit werk kon slechts tot stand komen dankzij de fundamenten gelegd door vroegmoderne waarnemers. Mijn erkentelijkheid gaat in de eerste plaats uit naar Basil Ringrose en Alexandre Exquemelin, wier beschrijvingen — ondanks hun tijdgebonden perspectief — een zeldzaam venster openen op het dagelijkse leven onder de zwarte vlag.

Daarnaast verdienen ook latere onderzoekers erkenning, onder wie Marcus Rediker en David Cordingly, die met kritisch bronnenonderzoek de sociale en economische dimensies van de Atlantische piraterij blootlegden.

Ten slotte gaat mijn dank uit naar de archieven, maritieme musea en cartografische collecties die het mogelijk maakten om schepen, vaarroutes en vlaggen met maximale historische nauwkeurigheid te reconstrueren.

Geschiedenis ontstaat nooit uit één stem. Zij is het resultaat van fragmenten, getuigenissen, tegenstrijdigheden en interpretatie. Dit boek is een poging om die fragmenten samen te brengen tot een coherent en verantwoord geheel — niet om de mythe te voeden, maar om de werkelijkheid zichtbaar te maken.

Inhoud

Tijdlĳn van de piraten in dit boek	1
De Caribische piratenoorlog die de wereld overspoelde.....	5
I. Basil Ringrose (1680–1685).....	9
Deel 1: Vertrek en Dariénexpedities	9
Hoofdstuk I (Bocas del Toro)	9
Hoofdstuk II (mars naar Santa María).....	14
Hoofdstuk III (inname Santa María)	21
Hoofdstuk IV (op naar Panamá)	28
Deel 2: Ringrose' Schipbreuk en de noordelijke oversteek	33
Hoofdstuk V (schipbreuk)	33
Hoofdstuk VI (verder naar Panamá)	40
Hoofdstuk VII (drie oorlogsbodems).....	44
Hoofdstuk VIII (Panamá).....	52
Deel 3: De Zuidzee bereikt: havens en eerste rooftochten.....	59
Hoofdstuk IX (Pueblo Nuevo).....	59
Hoofdstuk X (eiland Gorgona)	64
Hoofdstuk XI (op naar Arica).....	70
Hoofdstuk XII (plunderen twee Spaanse schepen).....	73
Hoofdstuk XIII (verder naar Arica)	91
Deel 4: Lima en de grote confrontaties	101
Hoofdstuk XIV (inname stad La Serena).....	101
Hoofdstuk XV (ontmoeting drie Spaanse oorlogsbodems)	112
Hoofdstuk XVI (Iquique)	122

Hoofdstuk XVII (Arica)	129
Hoofdstuk XVIII (Golf van Nicoya)	135
Deel 5: Zuidelijke kusten en koers naar Magalhaes.....	143
Hoofdstuk XIX (op zoek naar Straat Magellaan)	143
Hoofdstuk XX (verovering van een rijk Spaans schip)	148
Hoofdstuk XXI (nog een Spaans schip veroverd)	154
Hoofdstuk XXII (Aankomst Paita)	161
Hoofdstuk XXIII (Duke of Yorks Islands)	164
Hoofdstuk XXIV (vertrek uit Engelse Golf).....	173
Hoofdstuk XXV (Aankomst in de Cariben).....	191
II. De eerste zwarte vlag: Emanuel Wynn (1700)	207
III. De werkelijkheid achter de mythe.....	211
1. William Kidd (ca. 1695–1701).....	211
2. Charles Vane (ca. 1716–1721).....	235
3. Jack Rackham / Calico Jack (ca. 1718–1720).....	247
4. Mary Read (1718-1720)	253
5. Anne Cormac (Bonny). (1718-1720).....	265
6. Kapitein Howel Davis (1718-1719)	273
7. kapitein Bartholomew Roberts (1719-1722).....	283
8. Kapitein Thomas Anstis (1718-1723)	313
9. Edward Thatch alias Blackbeard (ca. 1716–1718)	323
10. Black Caesar de bekendste zwarte piraat (ca. 1700-1718).....	343
11. Majoor Stede Bonnet alias Kapitein Thomas (1717-1718)	347
12. Kapitein Richard Worley (1718-1719)	365

13. Kapitein George Lowther (1721-1723).....	369
14. Kapitein Edouard Low (1721-1722).....	379
15. Kapitein John Evans (1722-1724).....	391
16. Kapitein John Phillips (1723-1724).....	393
17. Kapitein Francis Spriggs (1720-1725).....	403
18. John King, de Jongste van de Zwarte Vlag.....	409
IV. De Vlaggen van de Piraten van de Caribische Zee.....	413
V. De piratennesten van de Cariben.....	419
Waar het leven van zwarten telde.....	420
Tortuga (1640–1688).....	431
Port Royal (1655–1692).....	437
Nassau (1706–1718).....	439
Thomas Barrow (ca. 1716–1718), de stille architect van Nassau.....	442
Figuren aan de Rand van de Archieven: Niet-Europese Zeelieden in Piratenbemanningen.....	445
VI. Wat dikwijls vergeten wordt maar een grote rol speelde in de piratenwereld.....	449
Vrouwen in de schaduw van de zwarte vlag.....	449
Mary O’Malley (1680s).....	450
Isabella Duarte (1716–1718).....	450
Grace Turner (ca. 1719).....	450
De psychologie van geweld op zee.....	454
Nuchterheid, navigatie en noodzaak: alcohol in context.....	457
Navigatiekennis en maritieme expertise.....	458

Religie, fatalisme en bijgeloof	459
VII. De piratenschepen	461
De Queen Anne's Revenge: Het Vlaggenschip van Blackbeard	467
De Whydah Galley: Het Slavenschip dat een Piratenlegende Werd	471
De Adventure Galley: Het Hybride Oorlogsbodem van Kapitein William Kidd	477
De Royal Fortune: Het Vlaggenschip van Bartholomew Roberts	479
De Ranger: Het Snelle Brigantijnpiratenschap van Charles Vane	481
De Revenge - De Sloep van Calico Jack Rackham	484
VIII. De Mythe van de Piraat	487
1. De naakte enteractie en de echte bron	488
2. De legende van Samuel Bellamy	489
3. De mythe van Anne Bonny en Mary Read	491
4. Het Oog dat de Nacht Zag	493
5. Het Houten Been dat Nooit Bestond	494
6. De Vogel van de Verbeelding	496
7. De Eerste Schimmen van de Fictie	497
8. De Overwinning van de Mythe	499
9. De Schat die Nooit Werd Begraven	500
10. De Vlag die Nooit Bestond	501
11. De Hoed van de Verkeerde Eeuw	502
12. De Stem die Hollywood Schiep	503
13. De Ooring van de Zeeman	504
14. De Vrijheid die Nooit Bestond	505

15. De mythe van de loopplank	506
Slot	508
Bronlijsten	509
Bijlagen.....	511
Bijlage A — Maten, gewichten en afstanden	511
Bijlage B — Nautische termen en scheepvaartbegrippen.....	517
Bijlage C — Spaanse koloniale titels, rangen en functies	523
Bijlage D — Wapens, munitie en gevechtstechnieken	526
Bijlage E — Cartografische termen en kaartuitleg (Ringrose, 1680)	529
Slotwoord	533
Auteursbio en werken.....	535
Verborgen en verloren schatten in de Dominicaanse Republiek	537
Historische scheepswrakken rond Hispniola	539
Avalon onthuld	541
Het geheim van de broederschap	543
Tussen Velt & Bergh.....	545
Amerika onthuld.....	547
Het piratenleven onthuld 17 ^{de} eeuw	549
Het piratenleven onthuld 18 ^{de} eeuw	551
Het piratenleven onthuld 19 ^{de} eeuw	553
A hundred Giants:	555

Tijdslijn van de piraten in dit boek

1680-1685

- Basil Ringrose
-

1695-1701

- William Kidd
-

1700

- Emanuel Wynn
-

1700-1718

- Black Caesar
- John King

1716-1718

- Edward Thatch alias Blackbeard

1716-1721

- Charles Vane

1717-1718

- Stede Bonnet

1718-1719

- Howel Davis
- Richard Worley

1718-1720

- Jack Rackham / Calico Jack
- Mary Read
- Anne Cormac (Bonny)

1718-1723

- Thomas Anstis

1719-1722

- Bartholomew Roberts

1720-1725

- Francis Spriggs

1721-1722

- Edouard Low

1721-1723

- George Lowther

1722-1724

- John Evans

1723-1724

- John Phillips

De Caribische piratenoorlog die de wereld overspoelde

De geschiedenis van de piraterij in de Cariben eindigt niet aan de grenzen van de Caribische Zee. De mannen die in Port Royal, Tortuga en de kustwateren van Nueva Granada hun vak leerden, droegen hun oorlog tegen Spanje verder dan enig rijk had voorzien. De boekaniers van Jamaica en Darién vormden een eigen krijgscultuur: een mengsel van zeemanschap, opportunisme, wraakzucht en een onwrikbare vijandschap tegenover het Spaanse imperium.

Toen zij de landengte van Darién overstaken en Panamá aanvielen, verplaatste deze Caribische strijd zich naar een nieuw toneel. De expeditie die daarop volgde onder leiding van Bartholomew Sharp, John Cox, Richard Sawkins en Basil Ringrose was geen breuk met de Caribische wereld, maar het directe vervolg ervan. De mannen die de Stille Oceaan binnenvoeren waren Caribische piraten, gevormd door Caribische tactieken, Caribische allianties en Caribische oorlogservaring.

Hun reis langs de kusten van Tierra Firme, Quito, Guayaquil, Lima en Arica was in wezen een uitbreiding van dezelfde oorlog die in Port Royal was begonnen. De namen van de plaatsen veranderden, maar de vijand bleef dezelfde, de methoden bleven dezelfde en de mentaliteit bleef dezelfde. De Caribische piratenoorlog werd eenvoudigweg voortgezet in een ander werelddeel.

Ringrose zijn manier van schrijven

Basil Ringrose schreef niet als een romancier, maar als een man die midden in de piratenwereld leefde. Zijn stijl is direct, zakelijk en ongekunsteld, maar tegelijk opmerkelijk scherp in zijn positiepeiling. Hij noteert koersen, windrichtingen, breedtegraden en kustlijnen met de precisie van een zeeman die zijn leven aan het kompas toevertrouwt. Hij beschrijft geweld, wreedheid, moed en lafheid zonder ze te verfraaien of te verdoezelen. Hij veroordeelt niet, maar hij verzwijgt ook niets.

Zijn verslag is daardoor een van de meest betrouwbare en ongefilterde bronnen over de Caribische boekaniers. Hoewel een groot deel van zijn verhaal zich afspeelt in de Zuidzee, blijft zijn blik, zijn mentaliteit en zijn manier van handelen volledig geworteld in de Caribische boekanierstraditie. Dit verslag is dus geen afwijking van het Caribische thema, maar juist het bewijs van hoe ver de Caribische piratenoorlog reikte.

Nota voor de lezer - Over taalgebruik en historische realiteit

Het verslag dat volgt is een document uit de zeventiende eeuw. De taal die Ringrose gebruikt weerspiegelt de wereld waarin hij leefde: een tijd van koloniale overheersing, slavernij, religieuze spanningen en extreme wreedheid. In deze editie behouden we de originaliteit en authenticiteit van zijn woordgebruik zo nauwkeurig mogelijk, inclusief termen die vandaag als kwetsend, problematisch of verouderd worden beschouwd.

Woorden zoals negros, Indios, mulattos, mestizos en andere etnische of sociale aanduidingen komen in zijn tekst voor omdat ze destijds gangbaar waren in de Spaanse en Engelse koloniale wereld. Ze weerspiegelen niet de waarden van deze uitgave, maar wel de historische realiteit waarin Ringrose schreef. Hetzelfde geldt voor de beschrijvingen van geweld, executies, mishandelingen en andere harde feiten die deel uitmaakten van het leven van de boekaniers.

We hebben er bewust voor gekozen deze termen en passages niet te censureren of te verzachten, omdat elke ingreep de historische waarde van het document zou aantasten. Waar nodig voorzien we context, zodat de lezer begrijpt hoe deze woorden en gebeurtenissen in hun tijd functioneerden.

Dit verslag toont de wereld zoals Ringrose die zag: ongefilterd, ruw, soms schokkend, maar altijd eerlijk. Het is precies die eerlijkheid die zijn tekst tot een van de meest waardevolle bronnen maakt over de Caribische boekaniers en hun oorlog tegen het Spaanse rijk.

I. Basil Ringrose (1680–1685)

De gevaarlijke reis en stoutmoedige aanvallen van kapitein Bartholomew Sharp en anderen, uitgevoerd in de Zuidzee gedurende meerdere jaren.

Deel 1: Vertrek en Dariénexpedities

Hoofdstuk I (Bocas del Toro)

Kapitein Coxon, Sawkins, Sharp en anderen vertrekken met een vloot richting de provincie Darién op Tierra Firme. Hun plannen om in die streken te plunderen. Het aantal schepen en de sterkte van hun strijdkrachten te land en ter zee.

Bij een plaats die Bocas del Toro werd genoemd, de plek waar zij samenkwamen, bevond zich het algemene verzamelpunt van de vloot die kort daarvoor Portobelo voor de tweede keer had ingenomen en geplunderd. Die rijke plaats was al eerder eens geplunderd onder leiding van Sir Henry Morgan, zoals beschreven in de geschiedenis van de boekaniers. Op deze plek lagen ook twee andere schepen: één van kapitein Peter Harris en één van kapitein Richard Sawkins, beiden Engelse kapers. Hier werd aan de vloot bericht dat er vrede was gesloten tussen de Spanjaarden en de Indianen van het land Darién, die meestal onophoudelijk oorlog met elkaar voerden. Sinds het sluiten van die vrede zouden de Indianen zich betrouwbaar hebben getoond tegenover kapitein Bournano, een Franse bevelhebber, tijdens een aanval op een plaats genaamd

Chepo, dicht bij de Zuidzee. Verder hadden de Indianen hem beloofd hem te leiden naar een grote en zeer rijke plaats, Tucamora. Hij had hun op zijn beurt beloofd binnen drie maanden terug te keren met meer schepen en manschappen. Daarop besloten we gezamenlijk om die genoemde plaats te gaan bezoeken. We verspreidden ons over verschillende kleine baaien, door de Spanjaarden cuevas genoemd, grotten onder de kust, om onze schepen te reinigen en gereed te maken voor dat doel. In Bocas del Toro vonden we overvloedig veel vette zeeschildpadden, het smakelijkste vlees ter wereld. Toen we onze schepen hadden hersteld, verzamelden we ons bij een eiland dat we de Tucamora Water Cay noemden. En dit was toen onze gezamenlijke sterkte, als volgt:

	Ton geschut		mannen
Captain Coxon	80	8	97
Captain Harris	150	25	107
Captain Bournano	90	6	86
Captain Sawkins	16	1	35
Captain Sharp	25	2	40
Captain Cook	35	0	43
Captain Alleston	18	0	24
Captain Row	20	0	25
Captain Macket	14	0	20

We vertrokken van daaruit op 23 maart 1679 en deden onderweg de eilanden aan die San Blas worden genoemd. Dit zijn eilanden die zich over acht zeemijl uitstrekken en veertien zeemijl ten westen van de Rio de Darién liggen. Terwijl we daar voor anker lagen, kwamen veel Indianen, zowel mannen als vrouwen,

naar ons toe. Sommigen brachten bakbananen, anderen fruit en wild om met ons te ruilen voor kralen, naalden, messen of om het even welk klein voorwerp dat zij konden gebruiken. Waar zij het meest naar verlangden waren bijlen en hakbijlen om hout mee te kappen.

De mannen hier gaan naakt, met alleen een scherpe holle koker, gemaakt van goud, zilver of schors, waarin zij hun geslachtsdeel steken. Deze tip wordt met een koord rond hun middel vastgemaakt. Als versiering dragen zij in hun neus een gouden of zilveren plaat in de vorm van een halve maan. Wanneer zij drinken, houden zij deze plaat met één hand omhoog terwijl zij met de andere hand de beker heffen. Soms schilderen zij hun lichaam met zwarte strepen. De vrouwen doen hetzelfde, maar dan met rode verf. Zij dragen in hun neus een vrij dikke ring van goud of zilver en bedekken zich met een deken. Het zijn over het algemeen goed gevormde vrouwen. Ik zag er verschillende die blanker waren dan de blankste vrouwen van Europa, met haar zo fijn als het beste vlas. Van hen wordt gezegd dat zij in het donker beter kunnen zien dan in het licht.

Deze Indianen keurden ons plan om naar Tucamora te gaan af en raadden het ons sterk af. Zij beweerden dat de tocht te lang zou duren en dat de weg zo bergachtig en onbewoond was dat het uiterst moeilijk zou zijn om onderweg proviand voor onze mannen te vinden. Zij boden ons in plaats daarvan aan om ons ongezien tot op enkele zeemijl van de stad Panamá te brengen, als we bereid waren daarheen te gaan. Volgens hen zouden we daar zeker een goede buit kunnen maken. Op grond van deze en andere redenen die zij ons gaven, besloten we af te zien van de reis naar Tucamora en koers te zetten naar Panamá. Nadat we dit besluit hadden genomen, scheidden de schepen van kapitein Bournano en kapitein Row zich van ons af. Zij waren allen Fransen en wilden niet naar Panamá gaan. Zij verklaarden zich unaniem tegen een lange mars over land. Zo lieten we hen achter bij de San Blas. Van daaruit bracht een Indiaanse kapitein of hoofdman ons naar een ander eiland, door de Engelsen het Golden Island genoemd, dat iets ten westen ligt van de monding van de

grote Rio de Darién. Op dit eiland kwamen we bijeen, in totaal met zeven schepen, op 3 april 1680.

Hier op het Golden Island vertelden de Indianen ons over een plaats die Santa María heette, gelegen aan een grote rivier met dezelfde naam, die uitmondt in de Zuidzee via de Golfo de San Miguel. In die plaats zou een garnizoen van vierhonderd soldaten liggen. Ook werd ons gezegd dat er vanuit deze stad veel goud naar Panamá werd gebracht, goud dat in de omliggende bergen werd gewonnen. Mocht de buit daar niet groot genoeg zijn, dan konden we van daaruit verder varen naar Panamá, waar we volgens hen zeker succes zouden hebben.

Dit voorstel van de Indianen beviel ons zo goed dat we op 5 april 1680 driehonderd-eenendertig man aan land zetten. Kapitein Alleston en kapitein Mackett bleven met een deel van de zeelieden achter om onze schepen te bewaken tijdens onze afwezigheid. Met die schepen waren we van plan om later naar huis terug te keren.

De mannen die aan land gingen, kregen elk drie of vier koeken brood mee, door de Engelsen dough-boys genoemd, als voedsel voor onderweg. Voor drinken hoefden zij zich geen zorgen te maken, want de rivieren leverden voldoende water. Op het moment van onze landing was kapitein Sharp nog erg zwak, omdat hij kort daarvoor zwaar ziek was geweest en nog maar net hersteld was.

Onze verschillende compagnieën die zouden marcheren, waren als volgt ingedeeld. De eerste compagnie stond onder leiding van kapitein Bartholomew Sharp en voerde een rode vlag met een bundel witte en groene linten. De tweede divisie, onder leiding van kapitein Richard Sawkins, droeg een rode vlag met gele strepen. De derde en vierde divisie, beide onder kapitein Peter Harris, voerden twee groene vlaggen, omdat zijn mannen in twee groepen waren verdeeld. De vijfde en zesde divisie, geleid door kapitein John Coxon, die enkele mannen van Alleston en Mackett bij zich had, voerden elk een rode vlag. De

zevende divisie stond onder leiding van kapitein Edmond Cook en droeg rode kleuren met gele strepen, met als embleem een hand met een zwaard.

Alle of bijna alle mannen, waren bewapend met een vuursteengeweer, een pistool en een hanger.

Hoofdstuk II (mars naar Santa María)

Zij marcheren richting de stad Santa María met het plan haar in te nemen. De Indiaanse koning (cacique) van Darién ontmoet hen onderweg. Moeilijkheden tijdens deze mars, met andere gebeurtenissen tot zij de plaats bereiken.

Toen we aan de kust van Darién waren geland en verdeeld in compagnieën, zoals beschreven in het voorgaande hoofdstuk, begonnen we onze mars richting Santa María. De Indianen dienden ons als gidsen in dit voor ons onbekende land. Eerst trokken we door een smalle strook bos en daarna over een inham van bijna een zeemijl lang. Vervolgens gingen we twee zeemijl verder een beboste vallei in, waar we hier en daar een oude plantage zagen en een zeer goed pad hadden om op te marcheren. Daar kwamen we aan de oever van een rivier die op de meeste plaatsen droog lag en bouwden we huizen, of beter gezegd hutten, om in te overnachten.

Op deze plaats kwam een andere Indiaanse bevelhebber bij ons, een man van aanzien en grote capaciteiten, genaamd kapitein Antonio. Deze Indiaanse officier moedigde ons sterk aan om de tocht naar Santa María te ondernemen en beloofde onze gids te zijn. Hij zei dat hij nu met ons zou meegaan, ware het niet dat zijn kind zeer ziek was. Hij was er echter zeker van dat het de volgende dag zou sterven, en dan zou hij ons zonder twijfel volgen en inhalen. Hij verzocht ons bovendien niet in het gras te slapen, uit vrees voor reusachtige slangen, die in deze streken zeer talrijk zijn. Toen we enkele stenen braken die in de rivier lagen, zagen we dat zij schitterden met vonken van goud. Deze stenen worden tijdens overstromingen uit de naburige bergen naar beneden gevoerd. Op deze dag raakten vier van onze mannen uitgeput en keerden terug naar de schepen. Zo bleven we met in totaal 327 man, met zes indianen om ons te begeleiden. Die nacht viel er enige regen.

De volgende dag van onze mars beklommen we een zeer steile heuvel, en aan de andere kant, aan de voet ervan, rustten we uit aan de oever van een rivier waarvan kapitein Andreas ons vertelde dat zij uitmondde in de Zuidzee. Het was dezelfde rivier waarop de stad Santa María lag. Van daaruit trokken we verder tot de middag en beklommen toen een andere berg die aanzienlijk hoger was dan de vorige. Hier liepen we vaak groot gevaar, want op vele plaatsen was de bergwand bijna loodrecht en het pad zo smal dat slechts één man tegelijk kon passeren. Tegen het vallen van de avond bereikten we de andere zijde van de berg en sloegen opnieuw ons kamp op aan dezelfde rivier. Volgens onze berekening hadden we die dag ongeveer achttien mijl afgelegd. Ook deze nacht viel er regen.

De volgende ochtend, het was 7 april, marcheerden we de hele tijd langs de eerder genoemde rivier, die we bijna om de halve mijl moesten oversteken. Soms stond het water tot aan onze knieën, soms tot aan onze heupen, en de stroming was zeer sterk. Rond het middaguur kwamen we op een plaats waar we enkele Indiaanse huizen aantroffen. Deze huizen waren zeer groot en netjes gebouwd. De wanden waren opgetrokken uit koolpalmen en de daken uit wilde rietstengels, daarboven bedekt met bladeren van de koningspalm, maar veel netter afgewerkt dan de huizen op Jamaica. Zij waren onderverdeeld in verschillende kamers, al hadden zij geen verdieping of trap naar boven. Op deze plek stonden vier van zulke huizen bij elkaar, op steenworp afstand van elkaar, elk met een grote plataan-laan ervoor.

Op ongeveer een halve mijl van deze plaats woonde de koning of hoofdman van de Indianen van Darién. Hij kwam ons bezoeken in zijn koninklijk gewaad, samen met zijn vrouw en familie. Zijn kroon was gemaakt van kleine witte kralen die kunstig waren geweven. De kroon had geen andere bovenkant dan een voering van rode zijde. Rond het midden liep een dunne gouden plaat van meer dan twee duim breed, die achteraan was vastgemaakt. Daaruit staken twee of drie struisvogelveren. Rond dezelfde plaats liep ook een rij gouden kralen, groter dan gewone erwten, waaronder de rode voering zichtbaar was. In zijn

neus droeg hij een grote gouden plaat in de vorm van een halve maan. In elk oor hing een grote gouden ring van bijna vier duim in diameter, met daaraan een ronde, dunne gouden schijf van dezelfde breedte, met een klein gat in het midden waardoor zij aan de ring hing. Hij droeg een dun wit katoenen gewaad dat tot halverwege zijn benen reikte, met langs de onderrand een franje van drie duim diep. Door de lengte van dit gewaad konden we niet hoger kijken dan zijn blote enkels. In zijn hand hield hij een lange, glanzende lans, zo scherp als een mes.

Hij werd vergezeld door drie zonen, elk gekleed in een wit gewaad en met een lans in de hand, maar zij stonden met kaal hoofd voor hem. Ook waren er acht of negen personen van zijn gevolg aanwezig. Zijn vrouw droeg een rode deken die strak om haar middel was gebonden, en een andere die los over haar hoofd en schouders hing, vergelijkbaar met onze oude gestreepte wandkleden. Zij droeg een jong kind in haar armen, en twee dochters liepen naast haar, beiden huwbaar, met hun gezichten bijna volledig bedekt met rode strepen. Rond hun nek en armen droegen zij grote hoeveelheden kleine kralen in verschillende kleuren.

De koning van Darién en zijn hofhouding ontvangen de Engelse kapers, zoals beschreven door Ringrose tijdens de ontmoeting aan de Rio de Santa Maria, april 1680.

Op de vierde dag van onze mars, op 9 april, trokken we verder langs de oevers van de eerder genoemde rivier waarbij we hier en daar een huis aantroffen. De bewoners van die huizen stonden meestal in de deuropening en gaven, terwijl we voorbij trokken, aan ieder van ons een rijpe plataan of een stuk zoete cassavewortel. Sommigen telden ons door voor elke man die voorbijging een korrel maïs te laten vallen, want zij kennen geen groter getal en kunnen niet verder tellen dan twintig. Die nacht kwamen we aan bij drie grote Indiaanse huizen, waar we onze slaappleatsen innamen, het weer was de hele nacht helder en rustig.

De volgende dag gingen kapitein Sharp, kapitein Coxon en kapitein Cook, met ongeveer zeventig van onze mannen, in veertien kano's de rivier op om met de stroming mee af te drijven. Ook ik ging in een van deze kano's aan boord. In ons gezelschap bevonden zich onze Indiaanse kapitein Andreas, van wie voorheen reeds melding is gemaakt, en in elke kano nog twee Indianen om ons de rivier af te leiden en te sturen. Maar als we tevoren al vermoeid waren geraakt door het reizen te land, dan verkeerden we nu in onze kano's zeker in een nog slechtere toestand. Want bijna om de afstand van een steenworp waren we gedwongen uit onze boten te stappen en ze over zandbanken of rotsen te slepen; op andere plaatsen over bomen die dwars over de rivier lagen en de vaart belemmerden; ja, verscheidene keren zelfs over uitstekende landpunten. Die nacht bouwden we hutten aan de oever van de rivier om onder te schuilen en rustten we onze vermoeide ledematen tot de volgende ochtend. Toen deze was aangebroken, zetten we onze tocht de hele dag voort met dezelfde vermoeidheid en inspanning als de dag ervoor. 's Nachts kwam er een tijger die ons enige tijd aankeek, maar we durfden niet op het dier te schieten, uit vrees dat we door het geluid van onze vuursteensloten zouden worden ontdekt, want de Spanjaarden, zo werd ons verteld, waren niet ver van die plaats.

Maar de volgende dag, twaalf april, werd onze pijn en arbeid eerder verdubbeld dan verminderd, niet alleen door de moeilijkheden van de weg, die ondraaglijk waren, maar vooral door de afwezigheid van het grootste deel van onze manschappen, van wie we ons de dag tevoren hadden afgescheiden. Daar we nu geen enkel bericht van hen vernamen, werden we uiterst wantrouwig tegenover de Indianen en hun plannen, en vermoedden we dat het een opzet van die mensen was om onze troepen te verdelen en ons daarna af te snijden en aan onze onverzoenlijke vijanden, de Spanjaarden, over te leveren. Die nacht rustten we opnieuw door hutten te bouwen, zoals eerder vermeld.

Op dinsdagmorgen, de daaropvolgende dag, vervolgden we onze vaart stroomafwaarts en kwamen aan bij een zanderige landpunt, waar een andere arm in dezelfde rivier uitmondt. Hier, zo begrepen wij, hielden de Indianen van Darién gewoonlijk hun samenkomst wanneer zij zich in een troep verzamelden met de bedoeling hun oude vijanden, de Spanjaarden, te bestrijden. Ook hielden we hier halt om op de rest van onze troepen en gezellen te wachten, want de Indianen hadden nu mensen uitgezonden om hen te zoeken, zelf niet weinig bezorgd over onze ontevredenheid en achterdocht. In de namiddag kwamen onze metgezellen bij ons en waren zeer verheugd ons terug te zien, want zij hadden niet minder angst voor ons gehad dan we op hetzelfde moment voor hen. We bleven daar die nacht eveneens, met het voornemen onze wapens gereed te maken voor actie, die, zo werd ons gezegd, nu nabij was.

Vandaar vertrokken we vroeg in de ochtend, op de negende dag van onze mars, die tevens de laatste was. We waren nu in totaal met achtenzestig kano's, waarin we met driehonderd-zevenentwintig Engelsen waren ingescheept, en vijftig Indianen die ons als gidsen dienden. Tot aan de voorheen genoemde landpunt hadden de Indianen onze kano's voortbewogen met lange stokken, maar nu maakten we zelf riemen en peddels om mee te roeien en zo snel mogelijk vooruit te komen. Zo roeiden we met alle denkbare haast en ontmoetten op de rivier twee of drie Indiaanse kano's die met platanen waren geladen. Rond middernacht kwamen we aan en gingen aan land op een afstand van ongeveer

een halve mijl van de stad Santa María, het doel van onze hele tocht. De plaats waar we aan land gingen was diep modderig, zodat we onze peddels op de modder moesten leggen om daarop te lopen, en ons tegelijk aan de takken van de bomen moesten optrekken om te voorkomen dat we wegzakten. Daarna waren we gedwongen ons een weg door het bos te kappen, waar we die nacht onze slaappleatsen innamen, uit vrees ontdekt te worden door de vijand, tot wie we nu zo dicht genaderd waren.

Hoofdstuk III (inname Santa María)

Zij nemen de stad Santa María zonder verlies van mannen, en met slechts geringe buit van wat zij zochten. Beschrijving van de plaats, het land en de rivier. Zij besluiten de stad Panamá voor de tweede maal te gaan plunderen.

De volgende ochtend, donderdag vijftien april, bij het aanbreken van de dag, hoorden we vanuit de stad een klein vuurwapen afgaan, en daarna een trom die het verzamelteken sloeg. Hierdoor werden we uit onze slaap gewekt, en nadat we onze wapens hadden opgenomen, stelden we ons in orde en marcheerden we richting de stad. Zodra we uit het bos op het open terrein kwamen, werden we door de Spanjaarden opgemerkt. Zij hadden vooraf bericht gekregen van onze komst en waren voorbereid om ons te ontvangen, nadat zij reeds al hun goudschatten hadden weggevoerd en naar Panamá hadden gezonden. Zij renden onmiddellijk een groot palissadenfort binnen, waarvan elke paal twaalf voet hoog was, en begonnen zeer fel op ons te schieten terwijl we naderden. Maar onze voorhoede rende op de plaats af en trok twee of drie van hun palissaden neer, en drong het fort onmiddellijk binnen en maakten zich meester ervan.

Bij deze actie waren er nog geen vijftig van onze mannen die het fort bereikten voordat het was ingenomen, en aan onze zijde waren slechts twee gewonden en geen enkele dode. Niettemin werden binnen het fort tweehonderdzesstig mannen aangetroffen, en daarnaast zouden er nog tweehonderd afwezig zijn geweest, die het binnenland waren ingetrokken naar de mijnen om goud naar beneden te halen, of eerder om weg te brengen wat reeds in de stad aanwezig was. Deze goudschatten komen via een andere tak van deze rivier naar Santa María, vanuit de naburige bergen, waar men de rijkste mijnen van de Indiërs vermoedt, of in elk geval van deze gehele westelijke wereld. Van de Spanjaarden

doodden we bij de bestorming zesentwintig man en verwondden er zestien. Maar hun gouverneur, hun priester en de meeste van hun voornaamste mannen wisten te ontkomen door te vluchten.

Nadat we het fort hadden ingenomen, verwachtten we hier een aanzienlijke stad aan te treffen die erbij hoorde. Maar het bleek slechts te bestaan uit enkele ruwe huizen van riet, de plaats was voornamelijk een garnizoen dat bedoeld was om de Indianen in onderwerping te houden, die een dodelijke haat koesteren en vaak geneigd zijn tegen de Spanjaarden in opstand te komen. Maar hoe slecht de plaats ook was, onze buit was nog slechter. Want we kwamen drie dagen te laat, anders hadden we driehonderd pond goud aangetroffen, dat van daar naar Panamá was gebracht in een bark die van daaruit twee of drie keer per jaar wordt gezonden om het goud op te halen dat vanuit de bergen naar Santa María wordt gebracht. Deze rivier, die naar de stad is genoemd, is hier ongeveer tweemaal zo breed als de Theems te Londen, en stroomt meer dan zestig mijl landinwaarts, waarbij de rivier bij de stad zelf tot een hoogte van twee en een halve vadem stijgt. Zodra we de plaats hadden ingenomen, kwamen de Indianen die tot ons gezelschap behoorden en ons als gidsen hadden gediend, de stad binnen. Want zodra zij het geluid van de wapens hadden gehoord, waren zij in grote ontsteltenis geraakt en durfden zij de palissaden niet te naderen, maar hadden zich verborgen in een kleine laagte, zodat, terwijl we vochten, de kogels over hun hoofden vlogen.

Hier vonden en bevrijdden we de oudste dochter van de koning van Darién, van wie we voorheen reeds melding hebben gemaakt. Zij was, naar het schijnt, door een van de manschappen van het garnizoen uit het huis van haar vader weggevoerd, welke verkrachting hem hevig tegen de Spanjaarden had verbitterd, en zij was van hem zwanger.

Na het gevecht doodden de Indianen nog evenveel Spanjaarden als we tijdens de bestorming hadden gedaan, door hen mee te nemen in het aangrenzende bos en hen daar met hun lansen dood te steken. Maar zodra we van deze wrede daad

vernamen, verhinderden we hen nog meer mannen uit het fort te halen, waar we hen allen als gevangenen vasthielden.

Kapitein Sawkins ging met een kleine groep van tien man in een kano de rivier af, om, indien mogelijk, degenen die waren ontsnapt tegen te houden, zijnde de voornaamsten van de stad en het garnizoen.

Maar nu onze grote verwachting om hier een aanzienlijke buit aan goud te maken geheel was vervlogen, waren we niet genegen zo ver gekomen, met lege handen terug te keren; vooral niet, aangezien er op geringe afstand van hier zulke grote rijkdommen te verkrijgen waren. Hierop besloten we naar Panamá te gaan, de plaats, indien we haar konden innemen, ons zeker genoeg schatten zou opleveren om onze honger naar goud en rijkdom te stillen, aangezien die stad het verzamelpunt is van al het zilver, de juwelen en het goud dat uit de mijnen van geheel Potosí en Peru wordt gehaald.

Met dit doel, en om aan de wensen van een deel van ons gezelschap tegemoet te komen, kozen we kapitein Coxon tot onze generaal, of opperbevelhebber.

Voor ons vertrek zonden we de geringe buit die we hier hadden genomen terug, onder bewaking van enkele gevangenen en onder het toezicht van twaalf van onze mannen om die naar de schepen te brengen.

Zo maakten we ons gereed om verder te trekken op dat gevaarlijke ondernemingsplan richting Panamá. Maar de Indianen die ons tot dusver hadden begeleid, en die van ons alle messen, scharen, bijlen, naalden en kralen hadden gekregen die zij konden bemachtigen, wilden niet langer blijven. Allemaal, of toch het grootste deel van hen keerden terug naar hun woonplaatsen.

Niettemin lieten de koning zelf, kapitein Andreas, kapitein Antonio (de zoon van de koning, door de Spanjaarden Bonete de Oro of 'Koning Gouden Hoed' genoemd), en ook zijn bloedverwant ons niet in de steek.

Zilveren Potosí-cob (1693), identiek aan de munten die in Ringrose's tijd via Santa María naar Panamá werden vervoerd. Uit de privéverzameling van de auteur.

Detail van dezelfde Potosí-cob (1693), met het wapen van Castilië en León en de pilaren-en-golven-slag van de Potosí-munt.

Zij lieten zich door het afhaken van de anderen niet overhalen om ons te verlaten, maar besloten met ons naar Panamá te gaan, gedreven door hun verlangen om te zien hoe die plaats ingenomen en geplunderd zou worden. Ja, de koning beloofde zelfs, indien het nodig zou zijn, vijftig man aan onze strijdkrachten toe te voegen. Naast deze beloften hadden we nog een andere, zeer aanzienlijke aanmoediging om deze tocht te ondernemen.

Keerzijde van dezelfde Potosí-cob (1693), met het kruis van Jeruzalem en de traditionele kwartieren van Castilië en León. De auteur gebruikt deze munt vaak als demonstratiestuk tijdens lezingen en boekvoorstellingen, als tastbaar object uit de Caribische piratentijd..

Want de Spanjaard die de dochter van de koning had ontvoerd en verkracht, zoals eerder vermeld vrezend dat we hem zouden achterlaten aan de genade van de Indianen, die weinig mededogen met hem zouden hebben, aangezien zij zich zo wreed tegenover de rest van zijn metgezellen hadden getoond, had uit angst voor zijn leven beloofd ons niet alleen de stad binnen te leiden, maar zelfs tot

aan de deur van de slaapkamer van de gouverneur van Panamá. Hij verzekerde ons dat we hem bij de hand zouden kunnen grijpen en zowel hem als de hele stad in bezit nemen, nog voor we door de Spanjaarden ontdekt zouden worden, hetzij voor, hetzij na onze aankomst.

Hoofdstuk IV (op naar Panamá)

De boekaniers verlaten de stad Santa María en gaan per boot verder om Panamá te veroveren. Grote moeilijkheden en allerlei voorvallen en gevaren tijdens die tocht.

Na de stad Santa María twee dagen bezet te hebben, vertrokken we op zaterdag 17 april 1680. We gingen aan boord van vijfendertig kano's en een periagua die we hier hadden buitgemaakt en die voor de stad voor anker lag. Zo voeren, of beter roeiden, we de rivier af, op weg naar de Zuidzee, waar Panamá ligt, richting de Golfo de San Miguel, waar we in die oceaan zouden uitmonden.

Onze gevangenen, de Spanjaarden, smeekten ons dringend om met ons mee te mogen gaan en niet achtergelaten te worden aan de genade van de Indianen, die hun geen enkel medelijden zouden tonen en wiens wreedheid zij zozeer vreesden. Maar we hadden al moeite genoeg om voldoende boten voor onszelf te vinden, want de Indianen die ons hadden verlaten, hadden zoveel kano's meegenomen als zij konden, hetzij met toestemming, hetzij door diefstal. Toch vonden de Spanjaarden even later uitgeholde boomstamkano's of oude kano's, en zo wisten zij zich te redden en met ons mee te komen.

Voor ons vertrek brandden we het fort, de kerk en stad plat. Dit gebeurde op verzoek van de koning die er hevig tegen verbitterd was.

Onder de kano's waarin we voeren, was het mijn ongeluk dat ik er een had die zeer zwaar was en daardoor traag vooruitkwam. Hierdoor bleven we een eind achter op de rest. We waren slechts met vier man, mijzelf inbegrepen, die in die kano zaten. Toen het tij viel, kwamen verschillende zandbanken droog te liggen. Omdat we de juiste vaargeul niet kenden, tussen zoveel verschillende stromen, stuurden we per ongeluk een zandbank op en voeren meer dan twee mijl verkeerd, voor we onze fout merkten.

Daardoor waren we gedwongen te wachten tot het tij weer opkwam. Tegen de stroming in roeien in zulke zware boten is totaal onmogelijk. Zodra het tij keerde, roeiden we verder en deden we al het mogelijke om onze tocht te vervolgen. Maar het hielp niets. We konden onze metgezellen niet vinden en ook niet inhalen. Rond tien uur 's avonds, bij laag water, zetten we een roeispaan rechtop in de rivier en sliepen om beurten in de kano. De hele nacht vielen er regenbuien, waardoor we tot op de huid doorweekt waren.

De volgende ochtend, zodra het licht werd, roeiden we opnieuw strommafwaarts, op zoek naar onze mensen. Na ongeveer twee leguas te hebben afgelegd, hadden we het geluk hen in te halen. Zij hadden die nacht doorgebracht bij een Indiaanse hut, bij een embarcadero, dat wil zeggen een aanlegplaats, en waren tot die ochtend bezig geweest water in te slaan. Toen we daar aankwamen, vertelden zij ons dat we beslist onze kruiken moesten vullen, omdat we anders zes dagen lang geen water zouden vinden.

Daarop gingen we allemaal een kwart mijl landinwaarts naar een kleine poel om onze kalebassen te vullen en haastten we ons terug naar de kano. Maar toen we terugkwamen, vonden we niemand meer. Zij waren allemaal vertrokken en al uit het zicht verdwenen. Zo handelen deze wilde mensen: het kan hen niets schelen wie zij verliezen of achterlaten. We waren nu nog meer bezorgd dan tevoren, bang dat we opnieuw in hetzelfde ongeluk zouden vallen dat we pas hadden overwonnen.

We roeiden hen achterna zo snel als we konden, maar tevergeefs. Want bij de monding van de rivier liggen zulke grote aantallen eilanden, groot en klein, en ook zandbanken, dat het voor ons, die de rivier niet kenden, gemakkelijk was om ons opnieuw te verliezen. Toch vonden wij, met veel moeite en inspanning, uiteindelijk de monding die door de Spanjaarden Boca Chica wordt genoemd, ofwel de Kleine Mond. Maar het was inmiddels opkomend tij, en de stroming liep zeer sterk tegen ons in.

Hoewel we niet verder dan een steenworp van de monding verwijderd waren en deze bijna een legua breed was, konden we er op geen enkele manier tegenin komen. Daarom moesten we aan land gaan, wat we ook deden, tot het weer hoogwater werd. We trokken onze kano dicht bij de struiken en toen we uitstapten, maakten we het touw vast aan een boom die bijna geheel door het tij was bedekt, want hier stijgt het water bijna vier vadem.

Zodra het tij begon te keren, roeiden we van daar naar een eiland dat ongeveer anderhalve legua van de monding van de rivier lag, in de Golfo de San Miguel. In die golf hadden we het bijzonder zwaar. Telkens wanneer een golf tegen de zijkant van onze kano sloeg, waren we in gevaar. De kano was bijna twintig voet lang, maar op het breedste punt nog geen anderhalve voet breed. We hadden net genoeg ruimte om te zitten, en een beetje water zou ons gemakkelijk hebben gevuld en doen kapseizen.

Op het genoemde eiland brachten we die nacht door. Maar door het verlies van onze metgezellen en de grote gevaren waarin we verkeerden, was het de treurigste nacht die ik tot dan toe in mijn leven had meegemaakt. Het regende de hele nacht hevig, zodat we van top tot teen doorweekt waren en geen draad aan ons lijf droog bleef. Door de kracht van de regen konden we geen vuur brandend houden om ons te verwarmen of te drogen.

Het tij trekt zich hier een halve mijl terug van de hoogwaterlijn en laat hoge, scherp puntige rotsen bloot. We brachten deze zware en lange nacht door zonder een minuut slaap. We waren bedroefd omdat we zo ver van onze metgezellen verwijderd waren en omdat we totaal zonder menselijk comfort waren. Aan de ene kant lag een uitgestrekte zee, aan de andere kant de aanwezigheid van onze vijanden, de Spanjaarden. We konden nergens iets ontdekken dat ons enige hoop gaf. Alles wat we zagen was de wijde zee, hoge bergen en rotsen. Ondertussen zaten we zelf opgesloten in een notendop van een boot, zonder enige kleding om ons tegen het weer te beschermen. Geen van ons had op dat moment nog schoenen aan zijn voeten.

We doorzochten het hele eiland om te zien of we water konden vinden, maar we vonden niets.

Deel 2: Ringrose' Schipbreuk en de noordelijke oversteek

Hoofdstuk V (schipbreuk)

Schipbreuk van mr. Ringrose, de auteur van dit verslag. Hij wordt gevangengenomen door de Spanjaarden en op wonderlijke wijze door hen gespaard. Verscheidene andere voorvallen en tegenslagen die hem troffen na het verlies van zijn metgezellen, tot hij hen weer terugvond. Beschrijving van de Golfo de Panamá / Bayona.

Op maandag 19 april, bij het aanbreken van de dag, trokken we onze kano weer het water in. We vertrokken van het eerder genoemde eiland, nog steeds nat en koud, en roeiden in de richting van de Punta de San Lorenzo, aan de Golfo de San Miguel. Onderweg kwamen we verschillende eilanden tegen die daar verspreid liggen. Maar opnieuw hadden we het bijzonder zwaar. Door de kleine omvang van onze boot en omdat we ons nu op open zee bevonden, was het soms het werk van één man, en soms zelfs van twee, om het water uit de kano te scheppen dat van alle kanten binnenkwam.

Na enige tijd met deze moeilijkheden te hebben geworsteld, en terwijl we een van die eilanden naderden, sloeg een golf tegen ons aan en deed onze boot omslaan. We moesten allemaal voor ons leven zwemmen. Toch bereikten we al snel de kust, en onze kano kwam kort daarna door de golven achter ons aan rollen. Onze wapens zaten stevig vastgebonden aan de binnenkant van de boot, en onze sloten waren zo goed mogelijk ingepakt en dichtgewaxt. Ook onze patroondozen en kruithoorns waren beschermd. Maar al ons brood en al ons drinkwater was volledig bedorven en verloren.

Toen onze kano door de kracht van de golven op het strand was geworpen, was ons eerste werk onze wapens uit te laden en schoon te maken. We waren daar nauwelijks mee klaar, of we zagen op een kleine afstand aan lijszijde een andere kano hetzelfde ongeluk overkomen, tussen een groot aantal rotsen die het eiland omringen. De schipbreukelingen bleken zes Spanjaarden te zijn van het garnizoen van Santa María. Zij hadden een oude kano gestolen en waren ons gevolgd om te ontsnappen aan de wreedheid van de Indianen. Zij kwamen meteen naar ons toe en wij maakten een vuur. Toen dat eenmaal brandde, bereidden we ons eten op de kolen en aten we allen vreedzaam samen.

Maar we hadden dringend water nodig, of welk ander vocht dan ook, want we wisten niet waar we iets konden vinden. Onze kano was door de golven tot aan de waterlijn geworpen en we hoefden niet te vrezen dat zij zou splijten, want de zijkanten waren wel zes duim dik. Maar de kano van de Spanjaarden, oud en zwak, sloeg tegen de rotsen in stukken uiteen. Hoewel we zo schipbreuk leden en aan land werden geslagen, zoals ik heb beschreven, is de Golfo de San Miguel op andere momenten zo vlak als een vijver.

Mijn gezellen wilden nu volledig terugkeren en niet verder gaan. Zij wilden liever onder de Indianen gaan leven, als we de schepen die we aan de Noordzee hadden achtergelaten niet meer konden bereiken. Maar met veel moeite kreeg ik hen zover om nog minstens één dag verder te gaan. Als we onze mensen de volgende dag niet zouden vinden, dan zou ik instemmen met alles wat zij nodig achtten. Zo brachten we twee of drie uur van de dag door met overleg over onze situatie, terwijl we tegelijk een man op de uitkijk hielden, uit vrees voor een overval door Indianen of andere vijanden.

Toen we bijna tot een besluit waren gekomen, zag onze wachter toevallig een Indiaan. Zodra hij ons zag, vluchtte hij het bos in. Ik stuurde onmiddellijk twee van mijn mannen achter hem aan. Zij haalden hem in en ontdekten dat hij een van onze bevriende Indianen was. Hij bracht hen naar een plek niet ver daarvandaan, waar nog zeven van zijn mensen waren, met een grote kano die zij

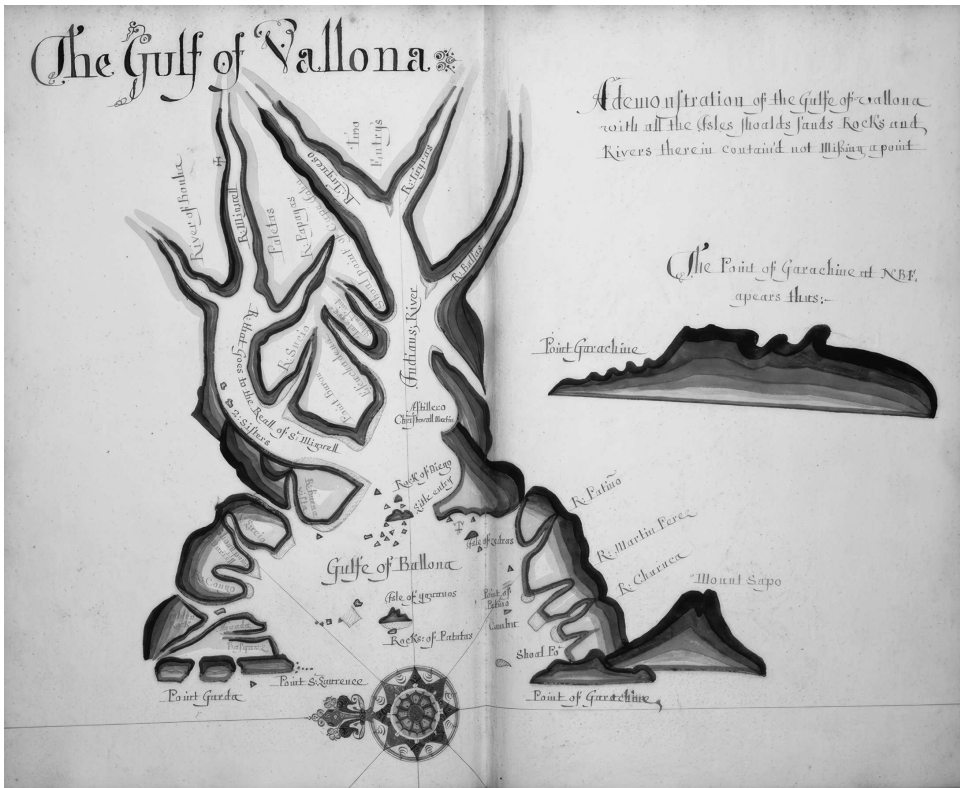
hadden meegebracht. Zij kwamen naar de plaats waar ik met de rest van mijn gezelschap was en leken blij ons op dat eiland te ontmoeten.

Ik vroeg hun met gebaren waar het hoofddeel van onze compagnie was. Zij maakten ons duidelijk dat als we met hen in hun kano zouden meegaan, die veel groter was dan de onze, we de groep de volgende ochtend zouden inhalen. Dit nieuws verheugde ons, zoals men zich gemakkelijk kan voorstellen.

Kort na deze vriendelijke uitnodiging vroegen zij wie de andere zes mannen waren die zij bij ons zagen, want zij merkten meteen dat we niet allemaal dezelfde kleding en haarkleur hadden. We vertelden hun dat het Wankes waren, de naam die zij in hun eigen taal aan de Spanjaarden gaven. Hun volgende vraag was of zij die Spanjaarden moesten doden. Ik antwoordde dat dit onder geen beding mocht gebeuren. Zij leken voor het moment tevreden met dat antwoord.

Maar even later, toen ik mij had omgedraaid, wenkten mijn mannen de Indianen dat zij de Spanjaarden moesten doden, in de hoop hen daarmee gunstig te stemmen. De arme mensen zagen het gevaar dat hen bedreigde en begonnen luid te schreeuwen. Ik kwam net op tijd om hun levens te redden. Maar ik moest wel toestaan dat de Indianen één van hen mochten meenemen.

Daarop gaf ik de kano waarin ik was gekomen aan de vijf overgebleven Spanjaarden en zei hun dat zij moesten vluchten en zich uit de voeten maken, opdat de wrede Indianen hun belofte niet zouden breken en zij opnieuw in hetzelfde gevaar zouden vallen dat zij zojuist waren ontlopen. Nadat ik hen had weggestuurd, rustte ik even uit. Ondertussen maakte ik een schets van deze baai en de monding van de rivier, die ik diezelfde dag voltooide en hier aan de lezer voorleg.

Kaart van de Golfo de Panamá / Bayona en de monding van de Rio de Santa María, getekend door Basil Ringrose in april 1680.

Beschrijving van de Golfo de Panamá / Bayona

Maar nu, God zij dank, doordat we ons bij die Indianen hadden aangesloten, zaten we in een zeer grote kano. Die was zo ruim dat zij eerder twintig man kon vervoeren dan de vijf waarvoor onze eigen kano voor bedoeld was. De Indianen hadden er ook een goed zeil op gezet. Met een frisse en krachtige wind voeren we vandaar weg en vorderden goed, tot onze grote vreugde en opluchting. We waren eindelijk goed ondergebracht en verlost van de ellende die we kort tevoren hadden doorstaan.

We hadden nu een rustige en gemakkelijke overtocht, na de lange en zware inspanningen die we hadden geleden sinds ons vertrek uit Santa María. Onder

Punta San Lorenzo, die voorheen al genoemd werd, is een sterke branding van de zee, veroorzaakt door een krachtige stroming die daar loopt. Die sloeg vaak bijna onze boot vol terwijl we voeren.

Die avond, na ons vertrek van het eiland waar we schipbreuk hadden geleden, regende het urenlang hevig en de nacht was zeer donker. Rond negen uur zagen we tegenover ons twee vuren op de kust van het vasteland. Zodra de Indianen in onze kano die vuren zagen, begonnen zij te juichen en riepen zij de namen van hun kapiteins, Antonio en Andreas. Zij waren ervan overtuigd dat die vuren door hun eigen mensen waren aangestoken. Daarom stuurden zij zo snel mogelijk naar de kust.

Maar zodra onze kano tussen de branding kwam, dicht bij de kust, stormden er meer dan zestig Spanjaarden uit het bos, gewapend met knuppels en andere wapens. Zij grepen onze kano aan beide zijden en trokken haar helemaal op het strand. Zo werden we plotseling gevangengenomen. Ik greep mijn geweer om mij te verdedigen, maar het was vergeefs. Vier of vijf van hen grepen mij tegelijk en verhinderden dat ik iets kon doen. Ondertussen sprongen onze Indianen overboord en vluchtten behendig het bos in. Mijn metgezellen stonden verstijfd van verbazing over wat er was gebeurd en hoe onverwacht we waren overvallen.

Ik vroeg meteen of iemand van hen Frans of Engels sprak, maar zij antwoordden dat niemand dat kon. Daarom sprak ik, zo goed als ik kon, Latijn tegen enkele van hen die slimmer leken dan de rest. Zo begreep ik beetje bij beetje wie zij waren. Het waren Spanjaarden die door onze Engelse partij hier aan land waren gezet. Zij waren op deze kust achtergelaten, opdat zij niet dichterbij Panamá zouden komen en ontsnappen om onze opmars naar die stad te verraden.

Zodra zij mij gevangen hadden, brachten zij mij naar een kleine hut die zij hadden gebouwd en met takken hadden bedekt. Daar maakten zij luid gejuich, omdat zij ons hadden gevangen. Zij waren vast van plan ons zwaar te straffen voor onze aanwezigheid in deze streek en vooral voor het innemen en

plunderen van hun stad Santa María. Maar terwijl hun kapitein mij ondervroeg, kwam de Spanjaard binnen die met ons was meegekomen. Hij vertelde hoe goed ik voor hem en zijn metgezellen was geweest, door hun levens te redden uit de handen van de wrede Indianen.

Toen de kapitein hem had aangehoord, stond hij meteen op en omhelsde mij. Hij zei dat we Engelsen zeer vriendelijke vijanden waren en goede mensen, maar dat de Indianen grote schurken waren en een verraderlijk volk. Hij vroeg mij bij hem te komen zitten en te eten van het voedsel dat onze mannen hadden achtergelaten toen zij hen hier aan land hadden gezet. Daarna vertelde hij mij dat hij, vanwege de goedheid die ik zijn landgenoten had betoond, ons allemaal ons leven en onze vrijheid schonk. Anders zou hij die ons zeker hebben ontnomen.

Hoewel hij nauwelijks kon besluiten om de Indianen te sparen, deed hij het toch omwille van mij. Hij zei dat ik hen mocht meenemen, als ik hen kon terugvinden. Vervolgens zei hij dat ik mijn kano moest nemen en in Gods naam moest vertrekken, en hij wenste ons evenveel geluk als we edelmoedigheid hadden getoond. Ik nam afscheid van hem na een korte tijd, hoewel hij mij uitnodigde om de nacht bij hem door te brengen.

Ik zocht mijn Indianen op en vond hen uiteindelijk. Zij hadden zich uit angst verborgen in de struiken aan de rand van het bos. Toen ik hen gevonden had, bracht de kapitein mij op beleefde wijze naar de kano. Hij zei tegen mijn metgezellen en de Indianen dat zij moesten instappen. Zoals zij ons eerder aan land hadden gesleept, zo duwden zij ons nu weer de zee op, door een plotselinge en vreemde omkering van ons lot.

Die hele nacht regende het hevig, zoals eerder vermeld. We durfden nergens meer aan land te gaan, want de hele kust was, wat zeelieden de Iron Coast noemden.

De volgende ochtend voeren en peddelden we tot ongeveer tien uur. Toen zagen we een kano die met grote snelheid op ons afkwam. Toen zij dichterbij